

УДК 373.3.015.31:159.954

Кузьма-Качур Марія Іванівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики початкової освіти,
Барна Оксана Михайлівна,
магістр спеціальності «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі розвитку суспільства одним із пріоритетних завдань, що визначені Концепцією Нової української школи, є створення передумов для виховання особистості, здатної творчо мислити, самостійно приймати нестандартні рішення, гнучко реагувати на зміни в умовах докорінної перебудови всіх сфер життєдіяльності. Нині відбувається модернізація національної системи освіти та вироблення новітніх концепцій виховання людини, де стратегічним завданням є формування творчої особистості, реалізація її природних нахилів і здібностей в освітньому процесі.

Актуальність дослідження проблеми творчого розвитку учнів загальноосвітніх навчальних закладів зумовлена потребою у зростанні творчих ресурсів дитини в умовах глобалізації суспільства, необхідністю покращення творчої активності в усіх сферах конструктивної діяльності.

Творчі педагоги на кожному уроці намагаються розвивати творче мислення, різні види пам'яті, уяви та фантазії, комунікативно-творчі здібності. Для розвитку творчих здібностей більшості школярів важливою є саме роль учителя. Розвиток творчих здібностей учнів насамперед передбачає впровадження в навчальну практику гуманістичного принципу організації освіти, коли в центрі навчально-виховного процесу знаходиться особистість учня з її потребами, інтересами і можливостями, а вчитель виконує функцію фасилітатора. Науковці та педагоги-практики погоджуються, що сучасний освітній процес має будуватись не на протиставленні інформаційної і творчої функції навчання, а на засадах глибокого й ефективного їх поєднання. Педагогічна теорія і практика свідчать, що знання, отримані механічно, фактично, не можна використати з метою продукування нових знань, тобто, в творчій діяльності. Тому одним з основних завдань учителя є управління процесами творчого пошуку учнів, ідучи від простого до складного: створення ситуації, що сприяє творчій активності та спрямованості дитини, розвиток її уяви, асоціативного мислення, здатності розуміти закономірності, прагнення постійно вдосконалюватися, розв'язувати дедалі складніші творчі завдання [1].

У творчій діяльності недопустимі такі фактори: копіювання; діяльність за шаблоном, готовим взірцем, правилом, алгоритмом; наслідування тощо. Освітній процес потрібно наповнити такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню й розвитку пізнавальних можливостей молодших школярів.

Науковець О. Люк виділяє такі особливості розвитку творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи:

- 1) побудова означеного процесу для найменших школярів на основі реалізації природної потреби в пізнанні, самопізнанні та розвитку;
- 2) орієнтація на самовідкриття учнями нових знань та способів дій у процесі вирішення проблемних ситуацій;
- 3) насиченість навчально-виховного процесу позитивними емоціями, почуттями подиву, захоплення, радощів від інтелектуальної праці;
- 4) опора на наочно-дійовий та наочно-образний типи мислення, що є характерними для молодших школярів;
- 5) забезпечення невербальної та вербальної комунікації між учасниками взаємодії [2].

В. Сластьонін виділяє такі активні методи стимулювання творчості:

- метод евристичної загадки (розгадування загадок реалізується через: персоніфікацію (сидить баба на городі у сто хустинок закутана – капуста); упредметнення (стоїть посеред хати: чотири ноги, одна голова – стіл); протиставлення (біле, а не сніг, солодке, а не мед – цукор);
- метод комбінованих запитань (дитині пропонується сукупність питань, за допомогою яких вона дає певну інформацію. Наприклад, Хто? Коли? Куди? Навіщо? З ким? Як довго? Скільки? тощо);
- метод фокальних об'єктів (ознаки випадкових об'єктів переносяться на той, який має бути вдосконалений. Наприклад удосконалюється «пензлик». Випадковий об'єкт – «лисиця». Отримуємо «рудий пензлик», «хитрий пензлик»
- метод ліквідації безвихідних ситуацій (наприклад, як заставити ледаря робити ранкову зарядку, як привчити не розкидати сміття тощо);
- метод «Техніка сили розуму» (вправи «Універсальність предмета» (придумати приклади, де б можна використати даний предмет), «Світ у взаємозв'язку» (ким чи чим предмет був раніше чи стане потім); «Ігри на зникнення» (Що було б, якби зникли батьки? Учителі? Цукор?) тощо [3].

Дуже важливо, щоб педагог своїми виховними впливами сприяв виникненню в кожній дитині внутрішньої потреби творчого самозростання (саморозвитку), тобто зовнішні виховні чинники перетворити на внутрішню потребу активно сприяти власному становленню.

Таким чином, у освітньому процесі сучасної школи мають поєднуватись цілеспрямоване (з певною означеною метою) і опосередковане стимулювання зусиль учнів щодо розвитку їх творчого мислення в різних видах діяльності.

Список використаних джерел

1. Романець В. А. Психологія творчості: навч. посібник / В.А. Романець. – 2-е вид., доп. – К. : Либідь, 2001. – 288 с.
2. Люк О. В. Розвиток творчого мислення учнів у навчально-виховному процесі початкової школи [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу : <https://nauka.udpu.edu.ua/avtoreferat-12/>
3. Сластенин В. А. Педагогика: инновационная деятельность / В.А. Сластенин, Л. С. Подымова. – М. : ИИП. Изд-во «Магистр», 1997. – 224 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>